

Sveriges Företagshälsor

Socialdepartementet

Socialdepartementets diarienummer:
S2018/05708/SF

Svar på remissen Samspel för hälsa, SOU 2018:80

Sveriges Företagshälsor har blivit ombudda att svara på remissen av SOU 2018:80, Samspel för hälsa

Sveriges Företagshälsor anser att det är positivt att utredningen fokuserar på hur man kan minska ohälsan och sjukfrånvaron. De konkreta förslagen berör hur man kan skapa ekonomiska incitament för landstingen/regionerna att bidra till att minska sjukfrånvaron, vilket ligger bortom företagshälsovårdens verksamhetsområde och därmed avstår vi från att ha synpunkter på de konkreta förslagen i dessa delar. I allmänhet ser vi dock positivt på utredningens förslag.

Företagshälsovårdens möjliga roll för att minska sjukfrånvaron

Företagshälsovården omnämns på ett positivt sätt i utredningen och det framhålls att det finns evidens för betydelsen av att snabbt få med arbetsplatsen för att bryta situationer som kan leda till långvarig ohälsa.

Enligt utredningen så har ordet "företagshälsovård" dykt upp "vid i stort sett samtliga de samtal utredningen haft med berörda aktörer (professionella och experter), vid möten, i intervjuer, vid studiebesök etc." och man framhåller att "Det förefaller finnas en spridd uppfattning hos många att svensk företagshälsovård kan och borde spela en ny och annorlunda roll i sjukförsäkringssammanhang.". Samtidigt redogör man för att tillgången till företagshälsovård sjunkit från 86% i slutet av 1980-talet till 65% år 2009 och refererar till en rapport från arbetsmarknadens parter där mer än en tredjedel av de tillfrågade angav att minskad sjukfrånvaro hos medarbetare var en effekt av användandet av företagshälsovård.

Mot den bakgrunden kunde man förvänta sig att utredningen skulle ha lämnat förslag på hur Företagshälsovårdens roll i sjukskrivningsprocessen hade kunnat stärkas. Detta görs dock inte och det får förmodas ha sin grund i att det ligger utanför ramen för utredningsdirektivet.

Låt oss trots detta, och utifrån att det råder en tämligen bred samsyn om att företagshälsovården kan fylla en viktig funktion för att förebygga ohälsa och sjukfrånvaro samt underlätta en återgång i arbete, presentera några förslag som leda till ett bättre nyttjande av den potential som finns inom företagshälsovården.

Möjliggör för primärvården att remittera till företagshälsovården

Psykisk ohälsa och kroppsliga belastnings- och förslitningsskador kan ofta ha en koppling till patientens arbetsplats och arbetsmiljö. Ofta upptäcks dessa symptom först inom primärvården när patienten söker läkarhjälp för sina besvär. Förhoppningsvis upptäcks de redan innan dessa har blivit så allvarliga att de leder till en sjukskrivning.

I en sådan situation borde det vara regel att koppla in patientens arbetsgivare för att denne ska kunna ta sitt arbetsmiljö- och rehabiliteringsansvar. Detta skulle på ett relativt enkelt sätt kunna formaliseras genom att primärvården ges möjlighet att remittera patienten till företagshälsovården. På detta sätt kan den expertresurs som har bäst kunskap om patientens arbetsplats och arbetsmiljö tidigt och tillsammans med arbetsgivaren vidta de åtgärder och insatser som är motiverade för att undvika en långvarig sjukskrivning eller för att bidra till en snabbare återgång i arbete.

I de fall en arbetsgivare inte är ansluten till en företagshälsovård så skulle detta kunna lösas genom att arbetsgivaren ges en skyldighet att då ett aktuellt fall föreligger anlita en företagshälsovård.

Eftersom att forskningen visar att tidiga insatser från arbetsgivaren och vården i samverkan är ett effektivt medel för att förebygga ohälsa och underlätta återgång i arbete så torde möjliggörandet för primärvården att remittera till företagshälsovården vara en mycket effektiv åtgärd som kan bidra till att hålla nere sjukfrånvaron.

Inför en årlig arbetsmiljörevision

Det systematiska arbetsmiljöarbetet ska vara organiserat och ständigt pågående på arbetsplatsen. Huruvida detta sker eller ej följs dock inte upp på något systematiskt sätt. Det är idag en fråga för de arbetsmiljöinspektioner som genomförs och för skyddsombuden, i de fall det finns på arbetsplatsen, att följa upp.

För att säkerställa att arbetsgivaren tar ett fullgott ansvar för det systematiska arbetsmiljöarbetet så skulle en lösning kunna vara att man inför krav på en årlig arbetsmiljörevision. Utformningen av en sådan ordning kan ske på olika sätt, men det skulle med fördel kunna kombineras med reducerade sociala avgifter för arbetsgivare som på ett

kvalitetssäkrat sätt arbetar för en sund och säker arbetsmiljö i syfte att stärka incitamenten ytterligare.

Fatta beslut om företagshälsovårdens kompetensförsörjning

Företagshälsovårdens kompetensförsörjning har diskuterats och utretts ett antal gånger under de senaste 20 åren. Senast i raden är den analys (RAPPORT FHV 2019:2) som Myndigheten för arbetsmiljökunskap (Mynak) nyligen tagit fram på uppdrag av regeringen rörande behovet av utbildningar av relevans för olika yrkesgrupper inom företagshälsovården.

Mynak slår i rapporten fast att deras analys pekar på *"...ett stort behov av utbildningar för samtliga yrkeskategorier inom företagshälsovården och på akuta behov av utbildningar för arbetsmiljöingenjörer och företagsläkare."* och landar ibland annat i slutsatsen att *"När det gäller företagsläkare är myndighetens sammanfattande analys att nuvarande situation för utbildning av företagsläkare är ohållbar utan någon omedelbar lösning i sikte. Myndigheten anser att en nytänkande, förutsättningslös och oberoende utredning behöver genomföras."*

Sveriges Företagshälsor vill framhålla att vi har, med anslag från regeringen, arbetat fram en modell för utbildning av företagsläkare (specialister i arbetsmedicin) som provats och visat sig fungera väl. Denna modell har redovisats för och lämnats över till regeringen. Det som krävs är politiska beslut om vem som ska vara huvudman för utbildningen samt en långsiktig finansiering.

Om dessa tre förslag och åtgärder skulle förverkligas av regeringen så skulle det i hög grad bidra till att företagshälsovården på ett verkningsfullt sätt kan bidra till att förebygga ohälsa och olyckor samt underlätta återgången i arbete vid sjukfrånvaro. Utöver detta så kommer Sverige även att kunna närma sig uppfyllandet av de utfästelser som gjordes då landet för över trettio år sedan ratificerade ILO-konvention 161.

För Sveriges Företagshälsor

Peter Munck af Rosenschöld